

Головіна Я.С.

к.е.н., викладач кафедри банківської справи

Одеського національного економічного університету

ОСОБЛИВОСТІ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ В БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВАХ

В умовах накопичення кризових явищ зростає необхідність удосконалення корпоративного управління в банківських установах. В практичних розробках та рекомендаціях для банків повинні враховуватися особливості корпоративного управління, зумовлені специфікою їх діяльності.

Необхідно зазначити, що в науковій літературі теоретичні питання щодо сутності та особливого змісту корпоративного управління з точки зору банківського бізнесу залишаються недостатньо вивченими. Зокрема, цій проблематиці присвячено роботи зарубіжних вчених М. М. Заварихіна [1], Р. Левіна [2], Дж. Мейсі та М. Охара [3], Е. Тенделіліна [4]. Порівнюючи банки із підприємствами реального сектору, іншими фінансовими установами, науковці сходяться на думці у визначенні двох специфічних рис: більша непрозорість та посилене державне регулювання.

Аналіз та узагальнення наукових розробок дозволяють доповнити та виділити наступні особливості корпоративного управління в банках:

1. Посилене державне регулювання. Банки як фінансові посередники посідають центральне місце в економіці. У стабільності та надійності банків зацікавлене широке коло сторін. Специфіка банківської діяльності, що пов'язана з ризиками та можливістю їх розповсюдження на інші сектори економіки, наслідки банківських криз та банкрутств зумовлюють необхідність посиленого регулювання з боку держави та уповноважених органів.

2. Зв'язок корпоративного управління з управлінням ризиками. Банки проводять операції при високому рівні боргу по відношенню до акціонерного капіталу. Більшу частину боргу складають кошти вкладників. При цьому банки

є схильними до збільшення ризиків. Банківські активи можуть бути ризикованими та неліквідними, що перекладає можливість значних втрат на кредиторів, у тому числі вкладників. Отже, основним завданням корпоративного управління в банківських установах є контроль за управлінням ризиками з метою узгодження інтересів акціонерів та кредиторів.

3. Більша інформаційна непрозорість банків порівняно із нефінансовими установами. Непрозорість пов'язана, насамперед, із технологією банківських операцій. Банківська звітність ускладнена для оцінки якості активів і ризиків та є свідомо непрозорою для інвесторів. Це, у свою чергу, загострює проблему інформаційної асиметрії. Як зазначає Р. Левін, непрозорість дозволяє інсайдерам проводити маніпуляції із наданням кредитів та компенсаційними пакетами на шкоду банку, інших акціонерів та кредиторів. Непрозорість послаблює дію ринкових механізмів контролю. Поглинання стають менш ефективними, якщо інсайдери володіють більшою інформацією, аніж потенційні інвестори. Інформаційна асиметрія призводить до зниження конкуренції на банківському ринку через сталі договірні відносини банків із клієнтами [2, с.7-9]. Отже, для банків постає необхідність встановлення жорстких вимог до розкриття інформації, системи підзвітності та контролю між органами управління.

4. Регулюючі органи як основні учасники корпоративного управління. Головною метою державного регулювання є забезпечення стабільності банківської системи, захист інтересів вкладників та кредиторів. У корпоративному управлінні регулюючі органи представляють інтереси зацікавлених сторін, що відрізняються від інтересів акціонерів та менеджерів банків. З іншого боку, посилене державне регулювання зумовлює слабкий контроль і пасивність вкладників, а також інших зацікавлених сторін за банківською діяльністю. Отже, відносини між учасниками корпоративного управління в банках ускладнено через позицію регулюючих органів.

Науковці виділяють низку негативних ефектів державного регулювання на корпоративне управління в банках. По-перше, регулюючі органи,

впроваджуючи обов'язкові нормативи регулювання та страхування депозитів населення, з одного боку, забезпечують надійність банківської системи; з іншого боку, приймають ризики на себе. Це, у свою чергу, призводить до схильності банків щодо збільшення ризиків, а також зниження ініціатив вкладників до контролю за банками. По-друге, як правило, регулюючі органи обмежують концентрацію власності в банках та угоди щодо придбання значної частки в капіталі для аутсайдерів. Проте існування великої кількості банків з єдиним контролюючим власником (75%) та той факт, що в половині із них контролюючими власниками є родини, доводить наступний парадокс. Регуляторні дії не можуть обмежити домінування родин як контролюючих власників, але обмеження щодо придбання акцій банку захищають контролюючих власників від конкуренції за контроль, що перешкоджає даному механізму корпоративного управління [2, с.10]. По-третє, державне регулювання часто обмежує конкуренцію на банківському ринку. Науковці відмічають, що в деяких країнах конкуренція в банківському секторі менш затребувана, ніж в інших секторах економіки, та державні органи часто потурають антиконкурентній поведінці [4, с.12]. На нашу думку, вплив таких ефектів необхідно оцінювати з позиції пріоритетності державних інтересів та завдань економічного розвитку.

Таким чином, специфіка банківської діяльності зумовлює особливості корпоративного управління, що пов'язані із широким колом зацікавлених сторін та ускладненістю їх інтересів по відношенню до ризиків. Державні регулюючі органи як основні учасники на рівні акціонерів та менеджерів банків повинні забезпечувати захист інтересів інших зацікавлених сторін. Даний висновок є важливим з точки зору підвищення ролі регуляторів за умов виникнення кризових ситуацій. Задля забезпечення стабільності банківської системи в цілому, недопущення втрати довіри підприємств та населення що розміщують кошти в банках, обґрунтованим є активне залучення регулюючих органів в процес управління, посилення контролю за прийняттям

корпоративних рішень, що значимо впливають на надійність та безпечність роботи банківських установ.

Список використаних джерел:

1. Заварихин, Н. М. Совершенствование корпоративного управления в коммерческом банке [Текст] / Н. М. Заварихин, М. Н. Останин // Деньги и кредит. – 2007. – № 2. – С. 23-27. – ISSN 0130-3090.
2. Levine, R. The Corporate Governance of Banks: A Concise Discussion of Concepts and Issues [Електронний ресурс] / Портал – THE WORLD BANK. – Режим доступу \www/ URL: http://www-wds.worldbank.org/servlet/WDSContentServer/WDSP/IB/2004/10/08/000012009_20041008124126/Rendered/PDF/WPS3404.pdf. – Заголовок з контейнеру, доступ вільний, 02.12.2014.
3. Macey, J. R., O'Hara, M. The Corporate Governance of Banks [Електронний ресурс] / Портал – SSRN. – Режим доступу \www/ URL: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=795548. – Заголовок з контейнеру, доступ вільний, 02.12.2014.
4. Tandelilin, E., Kaaro, H., Mahadwartha, P. A., Supriyatna Corporate Governance, Risk Management, and Bank Performance: Does Type of Ownership Matter? [Електронний ресурс] / Портал – EADN. – Режим доступу \www/ URL: <http://www.eadn.org/eduardus.pdf>. – Заголовок з контейнеру, доступ вільний, 02.12.2014.